

ORIMATTILA TUOMALA

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus

Anssi Malinen 2004

Kaivauskertomus
ORIMATTILA TUOMALA

Kivikautisen asuinpaikan arkeologinen koekaivaus 14.7.–16.7.2004

Anssi Malinen
Lahden kaupunginmuseo
Päijät-Hämeen maakuntamuseo
2004

Sisällys

1. Kohdetiedot	2
2. Johdanto	3
3. Tutkimusmenetelmät	3
4. Havainnot ja tulkintaa	4

Liitteet

1. peruskarttaote
2. yleiskartta
3. kuvaluettelot

1. Kohdetiedot

Kunta	Kylä	Nimi	Peruskartta	x/y/z
Orimattila 560	Niemi 408	Tuomala	3111 01 Huhdanoja	alue 1: 6745 86 3429 64 < 67,5 Alue 2: 6745 94 3429 56 70
Mj-tyyppi	Ajoitus	Lkm	Lk	
asuinpaikka	kivikausi	1	II	

Tila ja Rno

Maanomistaja

Mattila 4:24

Moisander, Eino Einar oikeudenomistajat
Niemenkylä 001
16300 Orimattila

Kuusirinne 38:1

Henttonen, Arto Juhani
Kuusirinne 94
16300 Orimattila

Kohde ja ympäristö:

Kohde sijaitsee 1,9 km Orimattilan kirkosta luoteeseen. Asuinpaikka on Porvoonjoen länsipuolella sijaitsevan laajan peltoalueen pohjoisreunassa, jossa maa viettää etelälounaaseen. Osa löydöistä on pellon reunasta 67,5 metrin korkeuskäyrän alapuolelta pienen kumpareen alueelta (alue 1). Muutama kvartsi-iskos on löytynyt myös aivan pellon halkaisevan tien itäpuolelta läheltä tien ja pellon kulmaa (alue 2).

Aiemmat tutkimukset:

2002 inventointi, H. Poutiainen ja A. Malinen

Löydöt:

2002 KM 33218:1-4, kvartsikaavin, kvartsiteelmä, kvartsi-iskoksia
2004 KM 34546: 1-3, kvartsi-iskoksia

Lähilöytöjä:

Orimattila Vääräkoski, kivikautinen asuinpaikka

Mv-negatiivit:

2002 LKM 130177
2004 LKM 133424–133428

Diapositiivit: LKM 34587–34590

2. Johdanto

Asuinpaikka löytyi Lahden kaupunginmuseon vuonna 2002 tekemässä inventoinnissa. Silloin löytyi kahdesta eri kohdasta pellon reunasta kvartsikaavin ja -iskoksia. Vuoden 2004 koekaivauksen tavoitteena oli selvittää koekuopituksen avulla ulottuuko asuinpaikka myös peitteiselle alueelle, joka on ainakin osittain säilynyt myöhemmältä maankäytöltä.

Tutkimukset tehtiin Orimattila Korkeakallion kivikautisen asuinpaikan kaivausten yhteydessä 14.–16.7. välisenä aikana. Kenttätöitä Tuomalan asuinpaikalla tehtiin kolmena päivänä, mutta ainoastaan yksi käytettiin kokonaisuudessaan Tuomalan tutkimuksiin. Yhteensä työaika paikalla oli noin kaksi ja puoli työpäivää. Tutkimuksen vastuullisena johtajana toimi FL Hannu Takala ja kenttätöjohtajana fil.yo Anssi Malinen. Muut työntekijät koekaivauksella olivat fil.yo Eero Leppänen, BA, fil.yo Aino Nurminen, miljöösuunnittelija Carita Uronen sekä opiskelija Tuomas Takala. Koekaivaus oli osa Lahden kaupunginmuseon omaa tutkimustoimintaa.

3. Tutkimusmenetelmät

Koekuopitusta varten metsässä sijaitsevan törmän päälle mitattiin 90 metriä pitkä peruslinja, jonka kompassisuunta oli 338 goonia (mitattu bussolilla). Tältä linjalta mitattiin tarvittaessa poikittaisia linjoja kulmaprisman avulla. Koordinaatiston nollapiste sijaitsi linjan kaakkoispäässä ja sen koordinaattilukemiksi annettiin 300/500. Koordinaatistossa x kasvaa luoteeseen ja y koilliseen. Koordinaatisto kiinnitettiin kulmaprisman ja mittojen avulla peruslinjan kaakkoispäässä sijaitsevaan kivijalkaan ja keskivaiheilla sijaitsevan maakiven lakipisteeseen, joka toimi myös kaivauksen korkeuspisteenä. Kivijalan lounaiskulman koordinaatit kaivauskoordinaatistossa ovat 311,70/ 504,03 ja kaakkoiskulman 294,69/ 507,97. Maakiven lakipisteen koordinaatit ovat 352,48/ 504,91. Piste merkittiin kiveen punaisella maalilla. Absoluuttista korkeutta ei korkeuspisteeseen ollut mahdollista siirtää tutkimusten aikana. Peruskartan mukaan törmän laki sijaitsee 70 m korkeuskäyrän yläpuolella ja pellon reuna 67,5 m käyrän tuntumassa. Pisteelle 390/500 mitattiin koordinaatit GPS-laitteella. Kolmen eri päivinä tehtyjen mittausten keskiarvo on: $p = 6745958$, $i = 3429586$.

Tutkimusmenetelminä käytettiin koekuopitusta ja kairausta pistokairalla. Koekuoppien koko oli 50 x 50 cm ja niiden syvyys vaihteli noin 30 ja 60 cm:n välillä. Kaikki maa pyrittiin seulomaan, mutta niiden kuoppien kohdalla, joissa maa oli hiesua tai savea ei koko maa-aineksen seulominen ollut mahdollista. Koekuoppien kaivaminen aloitettiin peruslinjan luoteispäästä, mutta koska löytöjä ei tullut ja maa oli kovaa hiesua, siirryttiin pian linjan kaakkoispäähän, jossa maaperä oli hietaa. Täällä koekuoppia kaivettiin sekä törmän päälle että rinteeseen. Myös pellon reunaan, lähelle inventoinnin löytöaluetta, kaivettiin kolme kuoppaa. Yhteensä koekuoppia oli 18.

4. Havainnot ja tulkintaa

Tutkimusalueen länsiosa oli koivumetsää ja itäosa kuusivaltaista havumetsää. Raja oli hyvin selvä ja se kulki peruslinjan poikki noin puolivälissä. Mahdollisesti koivumetsän alue on joskus ollut viljelyksessä. Tähän voisi viitata myös se, että alueelle kaivetuissa koekuopissa oli hiesun päällä sekoittunut multakerros, joka oli noin 10 – 15 cm paksu. Linjan kaakkoispäässä maaperä oli hietaa, eikä merkkejä maanmuokkauksesta tällä alueella havaittu. Maalaji vaihtui linjan kohdalla koordinaattien 320 ja 330 välillä. Hietamaa jatkui linjan itäpuolellekin, mutta maaperä muuttui kiviseksi. Pellolle viettävässä rinteessä maaperä muuttui vähitellen hiesuksi, eikä törmän alaosassa hietakerrosta ollut enää lainkaan. Esihistorialliseen toimintaan viittaavaa kulttuurikerrosta tai anomalioita ei yhdessäkään koekuopassa tai kairauksessa todettu.

Löytöjä tuli ainoastaan kahdesta koekuopasta, ja niissäkin oli vain yksi pieni kvartsi-iskos. Molemmat kuopat sijaitsivat hietta-alueella, toinen peruslinjan koillispäässä (300/500) törmän päällä ja toinen hieman alempana rinteessä (311/490). Pellon reunasta aiemman löytöpaikan kohdalta löytyi lisäksi kaksi kvartsi-iskosta ojan pientareelta. Lähellä rakennuksen kivijalkaa olevista kuopista löytyi pintakerroksesta hieman tiilen tai palaneen saven kappaleita ja lasia.

Peruslinjan kaakkoispään lähellä oli vanhan rakennuksen kivijalka. Sen pituus oli noin 17 metriä ja leveys 6,5 metriä. Kivijalan sisäpuolella oli erotettavissa kolme huonetta, joista keskimmäinen oli muita pienempi. Toisen päätyhuoneen nurkassa oli sammaleen peittämä kivikasa, joka lienee peräisin uunista. Kyseessä on mahdollisesti vanha asuinrakennus, joka ajoittuu 1900-luvun

ensimmäiselle puoliskolle tai sitä vanhemmaksi. 1960-luvun alun karttoihin ei paikalle ole merkitty mitään rakennuksia.

Nyt tehtyjen tutkimusten perusteella ei asuinpaikan laajuudesta voi vielä tehdä lopullisia johtopäätöksiä. Pellon laidassa olevat löytöalueet ovat ilmeisesti hyvin pienialaisia, mutta myös hieta-alueella törmän päällä on esihistoriallisena aikana toimittu ainakin jossain määrin. Kahden kvartsi-iskoksen perusteella ei kuitenkaan voi pitkälle meneviä tulkintoja tehdä. On mahdollista, että nyt kaivettujen koekuoppien väliin tai kuopitetun alueen ulkopuolelle olisi jäänyt pieniä alueita, joissa löytöjä voisi olla yksittäisiä kvartseja enemmänkin. Suurta asuinpaikkaa alueella ei kuitenkaan ole ollut. Korkeutensa perusteella asuinpaikka ajoittuu Ancyclus-transgression maksimivaiheeseen ja regressiovaiheen alkuun, joten oleskelu paikalla on luonnonolojenkin puolesta jäänyt lyhytaikaiseksi.

Lahdessa 25.8.2004

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Anssi Malinen'.

Anssi Malinen

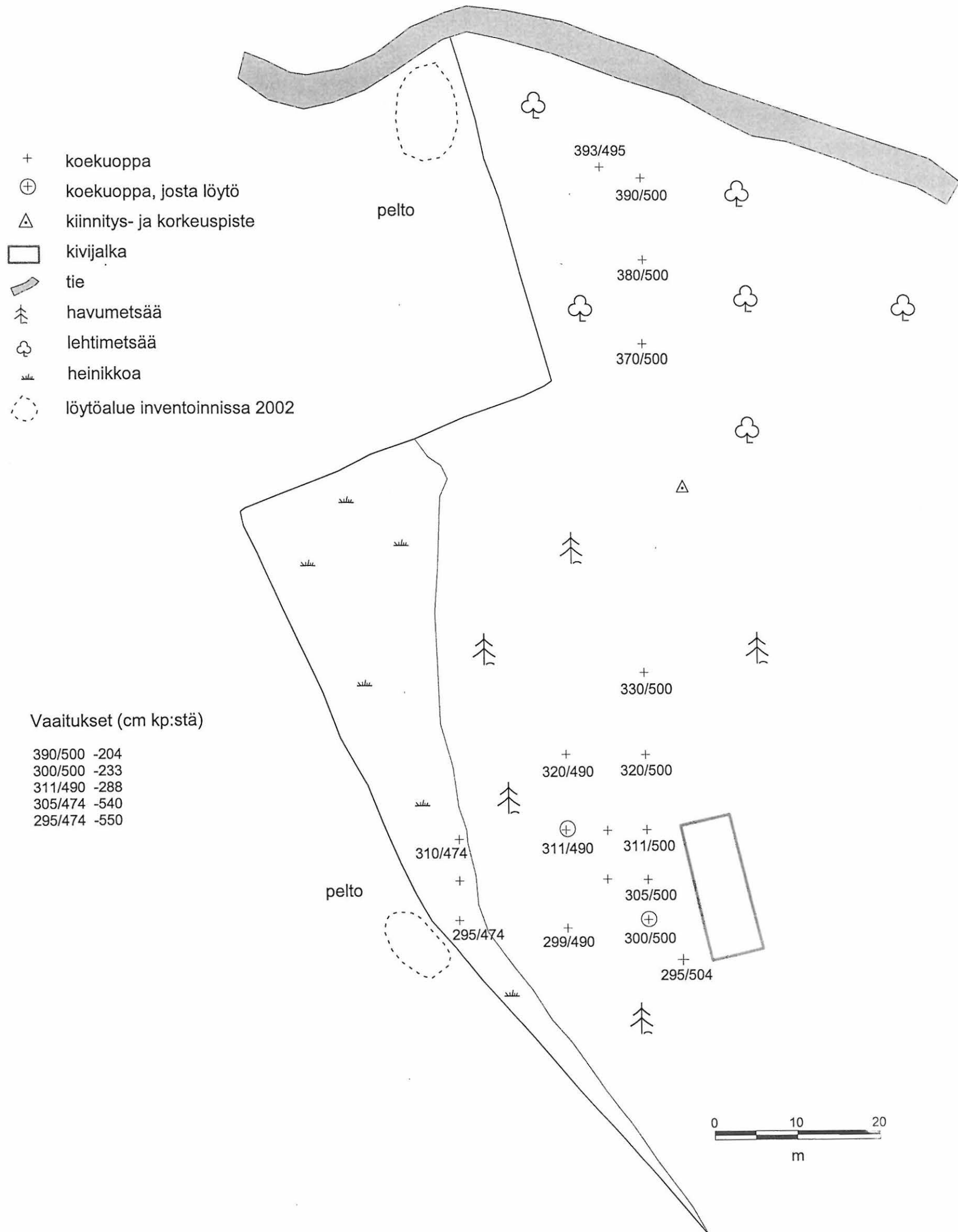

Pk-ote 3111 01 Huhdanoja ja 3111 04 Orimattila, mk 1:20 000
Maanmittauslaitos, perus-cd ja käyrä-cd 2001

● Orimattila Tuomala

Yleiskartta
Mk 1:500

Piirt. Anssi Malinen

Orimattila Tuomala 2004**Valokuvaluettelot**

Alkuperäisiä negatiiveja ja diapositiiveja säilytetään Lahden kaupunginmuseon kuva-arkistossa.

Kuvaaja: Anssi Malinen

Mv-negatiivit

nro	pvm	aihe	suunta
133424	15.7.	tutkimusalueen NE-osa	lounaasta
133425	”	tutkimusalueen SW-osa	koillisesta
133426	”	työkuva, Carita Uronen kaivaa koekuoppaa	
133427	”	työkuva, koekuoppia kaivetaan pellon viereen, vasemmalta Aino Nurminen, Eero Leppänen, Tuomas Takala	
133428	16.7.	korkeus- ja kiinnityspiste	idästä

Diapositiivit

nro	pvm	aihe	suunta
34587	15.7.	tutkimusalueen NE-osa	lounaasta
34588	”	tutkimusalueen SW-osa	koillisesta
34589	”	työkuva, Carita Uronen kaivaa koekuoppaa	
34590	”	työkuva, koekuoppia kaivetaan pellon viereen, vasemmalta Aino Nurminen, Eero Leppänen, Tuomas Takala	